

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

КАРАСЬОВА З. М.

ШАХОВА О. О.

Харків

Функціонування ринкової економіки країни неможливе без ефективної банківської системи, яка забезпечує функціонування грошового ринку, активно обслуговує і впливає на всі економічні та соціальні процеси, які відбуваються в державі, виступає важливим складником інвестиційного процесу.

Одним із головних чинників забезпечення належного розвитку регіонів є функціонування в них банківських установ. Банківська система регіону впливає в цілому на регіональний розвиток, цим самим створюючи умови для активної інвестиційної діяльності, забезпечення належного фінансування підприємств, а отже і збільшення обсягів виробництва та зайнятості і, як

наслідок, підвищення рівня життя населення. Тому питання діяльності банків Харківського регіону набувають особливого значення і обумовлюють актуальність проведеного дослідження.

Мета дослідження – обґрунтування теоретико-методичних засад і розроблення практичних підходів до вдосконалення функціонування регіональної банківської системи і посилення її ролі в забезпеченні соціально-економічного розвитку території.

Регіональна банківська система є невід'ємною складовою господарського комплексу регіону і тісно пов'язана з його розвитком. На регіональному рівні банківська система є невід'ємною складовою регіональної економічної системи, тому у відповідності до виконуваних нею завдань визначається специфіка її ролі в регіоні. Від того, наскільки ефективно банки будуть виконувати покладені на них завдання в регіоні, залежить результативність взаємодії банківського сектору та регіональної економіки. Це пов'язано, у першу чергу,

з тим, що «банківські інститути, крім власне фінансово-кредитних функцій, виконують унікальні функції системоутворення діяльності всіх суб'єктів економічних відносин по отриманню банківських послуг. А стійкість, стабільність, надійність банку починають залежати від системної організації відносин усіх учасників цієї діяльності. Банківська система являється єдиним інституціональним механізмом, який здійснює прямі зв'язки по всіх ланках вказаних економічних відносин і за кожним конкретним їх проявом. Ці вихідні позиції визначають загальну логіку формування системи взаємодії банківського сектору і регіональної економіки» [1, с. 35].

Головною метою стратегічного розвитку банківської системи України є створення надійної, ефективною і прибутковою банківської системи, яка б максимально задовольняла вимоги та потреби клієнтів, інвесторів і була б стійкою до криз. Функціонування банківського сектору в економіці висуває нові вимоги щодо оцінки банківської діяльності з позицій урахування її впливу на економічний розвиток, виявлення позитивних і негативних тенденцій у розвитку банківської системи та окреслення невідкладних заходів щодо вдосконалення вихідних умов її функціонування.

Банківська система Харківської області – це система концентрації капіталу для інвестування пріоритетних проектів, вирішення регіональних проблем розвитку економіки регіону. На сучасному етапі розвитку банківництва на Україні, дана система є однією з провідних. На території області діє 9 регіональних банків [4]. Упродовж останніх років у банках Харківського регіону зберігалася тенденція до зростання статутного і балансового капіталу банків, що, у свою чергу, позитивно вплинуло на рівень їх капіталізації. Ефективність використання власного капіталу, в тому числі статутного капіталу, у банків Харківського регіону значно нижче середніх показників у цілому по банківській системі України (табл. 1).

Слід зазначити, що протягом останніх десяти років банківські установи області активно нарощували обсяги залучення депозитних коштів клієнтів, що сприяло нарощуванню ресурсної бази та свідчило про укріплення довіри до банківської системи. За 2000 р. темпи зростання залишків за депозитними зобов'язаннями банківських установ області склали 157,2%, за 2005 р. – 151,0%, за 2006 р. – 141,6%, за 2007 р. – 154,4%, за 2008 р. – 118,9% і лише з жовтня 2008 р. і в 2009 р. негативні наслідки економічної та фінансової кризи в Україні призвели до недовіри до банківської системи та впливу коштів із депозитних рахунків клієнтів [3].

Важливе значення для розвитку регіону матиме створення комунального банку, характерною рисою функціонування якого є можливість для органів місцевої влади прямо впливати на регіональний розвиток шляхом здійснення контролю та регулювання процесів акумуляції, розподілу та перерозподілу банківських грошових ресурсів з метою фінансування економічних і соціальних програм на мезорівні. Відповідно до цього виділено головні чинники створення комунального банку: 1) фінансові; 2) контрольно-регулюючі; 3) організаційно-інституціональні. Основними напрямками функціонування комунального банку є: обслуговування потоків бюджетних ресурсів регіону; фінансування бюджетних підприємств, установ та організацій; акумулювання коштів для здійснення вкладень у пріоритетні програми регіонального розвитку; залучення капіталу, у тому числі іноземного, для фінансування місцевої економіки, тощо.

Конструктивним елементом банківської інфраструктури Харківської області повинна стати мережа кооперативних банків, створених для обслуговування сільгоспвиробників та стимулювання розвитку регіональної економіки. Створення системи кооперативних банків дозволить зосередити грошові ресурси сільського населення, цільове державне фінансування, кредити, отримані від комерційних банків, що дасть змогу ефек-

Таблиця 1

Власний капітал дев'яти банків Харківського регіону

Банки	Усього власного капіталу на 01.01.2010 р.	Усього власного капіталу на 01.01.2011 р.	Відхилення на 01.01.2011 р. до 01.01.2010 р.	
	млн грн	млн грн	млн грн	%
УкрСиббанк	4901,54	4855,44	-46,1	-0,94
Мегабанк	634,03	636,7	2,67	0,42
Інпромбанк	-4,02	226,4	230,417	-5731,77
Базис	121,54	163,09	41,55	34,19
Меркурій	111,29	165,73	54,44	48,92
Золоті ворота	114,42	101,92	-12,5	-10,92
РЕАЛ БАНК	120,87	125,74	4,87	4,03
Грант	106,6	107,78	1,18	1,11
Регіон-банк	60,94	67,53	6,59	10,81
Усього по банках Харківського регіону	6167,21	6450,33	283,12	4,59
Усього по банківській системі України	120207,62	137725,11	17517,49	14,57

тивніше управляти грошовими коштами та враховувати потреби галузі. Наслідком цього повинно стати раціональне фінансування аграрної сфери та оперативне реагування на її потреби, а також здешевлення кредитів для сільгоспвиробників.

Слід зазначити, що темпи зростання зобов'язань банків регіону у 2010 р. проти 2011 р. є значними і дорівнюють 1,93%, а в грошовому еквіваленті відхилення на 1 січня 2011 р. до 1 січня 2010 р. дорівнює 928,52 млн грн (табл. 2).

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що в Харківській області сформувалася розвинена банківська система. Ознакою її розвитку є тенденція до зростання усіх показників. Для забезпечення її подальшого стабільного функціонування та розвитку банки мають постійно підвищувати рівень капіталізації, знижувати рівень ризикованості здійснюваних операцій, формувати необхідний обсяг резер-

Таблиця 2

Зобов'язання 9 банків Харківського регіону

№ з/п	Банки	Усього зобов'язання, млн грн		Відхилення на 01.01.2011 р. до 01.01.2010 р.	
		на 01.01.2010 р.	на 01.01.2011 р.	млн грн	%
1	Укрсиббанк	41446,3	41272,74	-173,56	-0,42
2	Мегабанк	2537,98	2872,39	334,41	13,18
3	Інпромбанк	593,6	749,37	155,77	26,24
4	Базис	1082,89	1154,68	71,79	6,63
5	Меркурій	827,37	1044,12	216,75	26,2
6	Золоті ворота	831,74	993,97	162,23	19,5
7	Реал банк	222,95	259,11	36,16	16,22
8	Грант	340,24	399,18	58,94	17,32
9	Регіон-банк	188,13	254,16	66,03	35,1
Усього по банках Харківського регіону		48071,2	48999,72	928,52	1,93
Усього по банківській системі України		753241,95	804358,88	51116,93	6,79

Найменші темпи зростання спостерігаються в Укрсиббанку – -0,42%. Також необхідно зазначити, що темпи зростання зобов'язань за всіма іншими банками Харківського регіону позитивні, це впливає на загальну тенденцію банків Харківського регіону – темпи зростання в регіоні складають 1,93% [2, с. 43].

Розвиток депозитного ринку області у 2011 р. характеризувався зменшенням залишків коштів на депозитних рахунках як корпорацій, так і домашніх господарств, що пов'язане з високими інфляційними очікуваннями, загостренням політико-економічної ситуації в країні, подальшим скороченням реальних доходів населення та падінням обсягів виробництва щодо більшості видів економічної діяльності.

вів під ризику за активними операціями, покращувати якість активів і пасивів, оптимізувати витрати і доходи та підвищувати ефективність своєї діяльності. Науковими результатами дослідження є аналіз показників розвитку банківської системи України на прикладі Харківського регіону.

Отже, можна стверджувати, що на сучасному етапі головним завданням банківських установ має бути збереження фінансової стабільності в країні, а також відновлення довіри населення до банківської системи в посткризовий період. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Качук В. Банківська система Харківської області – важлива складова економічного потенціалу регіону / В. Качук // Вісник Національного банку України. – 2006. – № 1. – С. 2 – 9.
2. Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2011 року // Вісник НБУ. – 2011. – № 2. – С. 43.
3. <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. <http://www.bank.gov.ua>

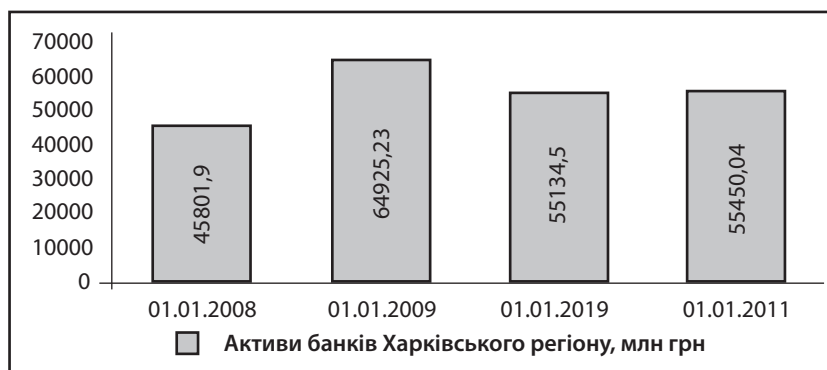

Рис. 1. Динаміка активів 9 банків Харківського регіону